

Barne-, ungdoms-
og familielidirektoratet

MÁNNÁSUODJALUS

Máná buoremussaj

VUONA MÁNNÁSUODJALUS

Mánnásuodjalus galggá vaddet mánájda, nuorajda ja familjajda viehkev ja dárjav gâ li gássjelisvuoda sijdan jali gâ sjidda jali mánná dárbaq viehkev mánnásuodjalus (buojkulvissan ulmutjahttemgássjelisvuoda, gárramuoda). Æjgdij ávdåsvásstádus la mánájdiska huksat. Valla jus æjgáda muodástuvvaba jali sunnun li gássjelisvuoda, de galggá mánnásuodjalus viehkedit vaj mána ja nuora oadtu dav huvsov majt dárbahi.

Mánnásuodjalus galggá sihkarasstet vaj máná ja nuora gudi viessu dakkár vidjurij ma máhhti sijá varresvuodav ja ávddånahttemav vahágahttet, oadtu viehkev ja huvsov riekta mudduj, ja viehkedit vaj máná ja nuora oadtu jaskugis vidjurijt bajássjattadjin.

Máná buoremussaj

Mánnásuodjalus viertti álgget danna mij la buoremus mánnáj. Muhttijن soajttá dat mannat æjgádj mielaj vuossti. Mánnásuodjalus galggá ávdemusát viehkedit ja doarjodit æjgádjit vaj ietja sjaddaba buorre huvsulattjan mánájdiska. Jus dát viehkke ij la nuoges, jali æjgádj gássjelisvuoda li ilá stuore, de máhttá sjaddat darbbo mánájt iehtjádj hállduj doalvot oanep jali guhkep ájggáj.

MIJÁN LI GÁSSJELISVUODA, MÁHTTÁ GUS MÁNNÁSUODJALUS VIEHKEDIT?

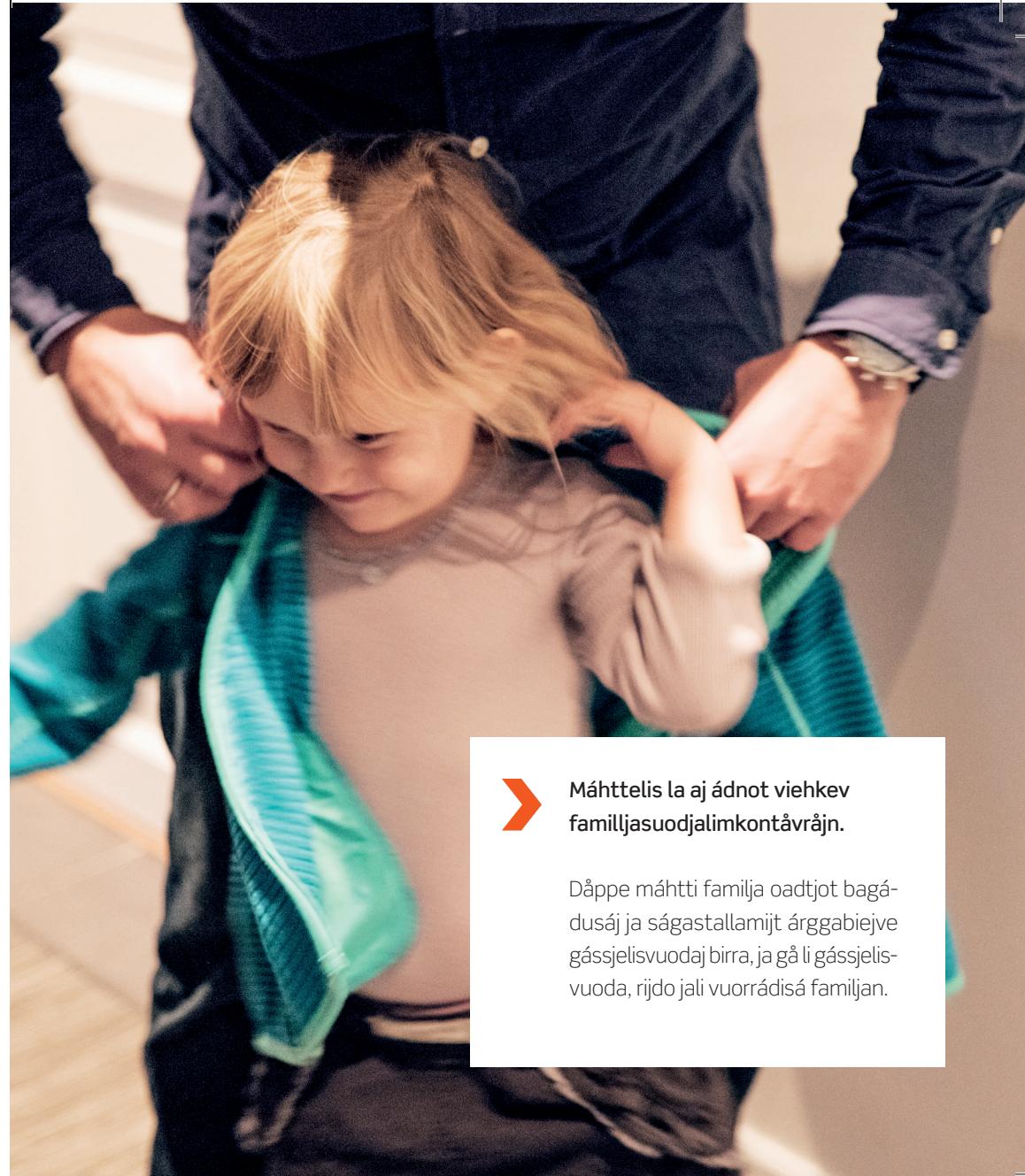
Dívna soajitti soames bále viessomájgenis gássjelis vidjurijda boadádallat, gå le dárbbó viehkes ja dárjas mánájdisá huksat. Dakkár båttájn la mánna-suodjalusá åvdåsvásstádus familjav viehkedit.

Moattes adni gássjelissan guládallat mánna-suodjalusájn, danen gå balli mánna valdeduvvá sijás. Mánav iehtjádjí hállduj doalvvot le viehka alvos dáhpádus goappátjagá mánna ja æjgádjida. Dan diehti vierttji liehket sierra oare vaj návti galggá sjaddat.

Jus dárba viehkev mánna-suodjalusás, de máhtá skuolggat dan suohkanij gånnå åro ja ádnot sgastallamav. Gå sgastallamij boadá, de mánna-suodjalusá siegen guoradalá makkár dárbo li viehkes ja dárjas duv familjaj.

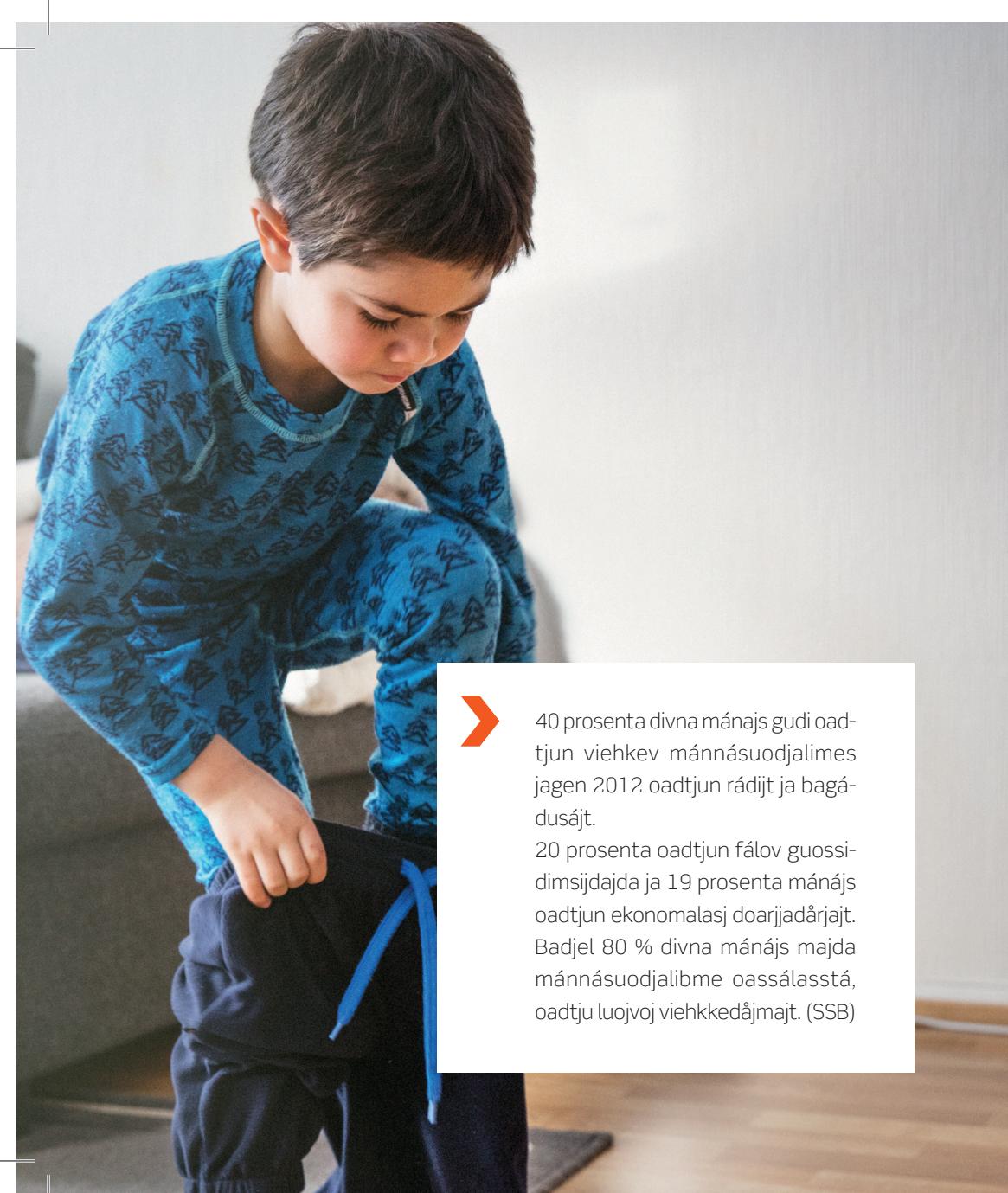
Ienemus oasse sijás gudi oadtju viehkev mánna-suodjalusás oadtju viehkev sijdan vaj máná ja æjgáda bukti aktan viessot. Dát gáhtjoduvvá viehkkedoajmman, ja máhttí liehket buojkulvissan:

- ráde ja bagadusa familjaj
- æjgátjuohkusa
- oatsodiddje
- biednikviehkke mánnágárddesadjáj
- biednikviehkke asstoájgeårningi (SFO/AKS)
- biednikviehkke asstoájgedåjmajda jali juoga ietján
- giehpeditibme ájllegijt / guossidimsijdda

► Máhtteliis la aj ádnot viehkev familljasuodjalimkontåvråjn.

Dåppe máhttí familja oadtjot bagádusáj ja ságastallamijt árggabiejev gássjelisvuodaj birra, ja gå li gássjelisvuoda, rijdo jali vuorrádisá familjan.

40 prosenta divna mánajs gudi oadtjun viehkev mánnásuodjalimes jagen 2012 oadtjun rádijt ja bagádusájt.
20 prosenta oadtjun fálov guossidimsijdajda ja 19 prosenta mánájs oadtjun ekonomalasj doarjjadárjajt. Badjel 80 % divna mánájs majda mánnásuodjalibme oassálasstá, oadtju luojvoj viehkkekjamajt. (SSB)

MÅRÅSTAV SOAMES MÁNÁJN GEV DÅBDÅV. GALGAV GUS MÁNNÁSUODJALUSÁJN SÁGASTIT?

Ieddnen jali áhttjen ihkap balá mánnásuodjalusájn ságastimes. Ráddnán, berrahin, åhpadiddjen jali muodugattjan dån ihkap juorrula ja balá sehkanimes.

Jus soames ij ságasta de soajttá máná ja æjgáda e oattjo dav viehkev ja därjav majt dárbahi, ja mij la sidjj rievtesvuhta oadtjot lága milta.

Ale balá bájkálasj mánnásuodjalusájn ságastimes. Skuolka ja giehto gássjelisvuodas ja mårråhis. Mánnásuodjalusá fáhkaulmutja máhtti dunji vaddet moadda buorre ráde ja oajvvadusá gáktu galga dåmadit ja gáktu sij máhtti viehkedit jali sijáv gejs mårråha.

Jus la duv mielas unugis mánnásuodjalusájn ságastit, de máhttá juogu sosiállaåhpadiddje, varresvuohatasujtár, radediddje jali ietjá ållessjattuk viehkedit duv dájna.

Máhtáv gus liehket namádibmen gå diededav?

- lesj máhta mierredit jus sidá namádibmen liehket gå ságasta mánnásuodjalusájn.
- lesj máhtá mierredit jus sidá ássjev diededit namadibmen, vaj mánnásuodjalus jali ga æjgáda diehti guhti diedet. Mujte val familjan la máhttelisvuhta diedádusav lâhkåt, jus dån buojkulvissan tjálá dån la máná siessá, de soajtá dåbdåduvvat álkkes láhkáj.
- Jus i sidá namádibmen liehket, de soajtti æjgáda oadtjot diehtet guhti le mårråhav diededam mánnásuodjaslussaj.

MIJ DÁHPÁDUVVÁ GÅ MÁNNÁSUODJALUS OADTU MÅRÅJDIEDÁDUSÁV SOAMES MÁNÁ JALI FAMILJA BIRRA?

Mánnasuodjalus álu oadtu skuolkanav jali girjev gánnå soames giehttú sán jáhkká juoga ij la buorre soames mánán jali familjan. Dákká gáhtjoduvvá måråjdiedádussan. Mánnasuodjalusán la vælloggogisvuhta måråjdiedádusáv tjadádit ja merustallat jus ássje galggá guoraduvvat ienebut jali ij.

Jus mánnasuodjalus gávnná oarev ássjev lagabut guoradallat, de soajttá mánnasuodjalus guládallat sujna guhti le diededam vaj ienep diedoijt oadtu man diehti måråjdiedádus la rájadum.

Ietjá bálijt ij la mánnasuodjalusán dárbo dassta, ja ságas njuolgga máná æjgádij vaj guoradallá ássjev vijdábut. De gáhtjoduvvi æjgáda sagastibmáj juogu kontåvrán jali sijdan. Jus mánnasuodjalus boahá guossáj sijdan, de rájaduvvá vuostak girje diedádussan mánnasuodjalus boahá guossáj.

Gå æjgáda iejvvíji mánnasuodjalusá barggev, de oadtnoba sâj diedoijt måråjdiedádimes, ja álu ja dájvváj oadtnoba ietja lâhkåt dav. Gå sâj libá oadtnum ienep diedoijt måråjdiedádusás, de sáhkadi mánnasuodjalusá bargge ja famillja dassta mij la tjáledum. Álu sihtá mánnasuodjalus aj sáhkadit iehtjádij gudi dâbiddi mánáv ja familjav, buojkulvissan varresvuohtaguovdatjjin, mánnágárdijin, skâvlâjn, PP-dievnastusájn ja muodugattjajn.

Guoradallamij baktu galggá mánnasuodjalus gávnadit jus la dárbo ássjev oatsodit jali ij.

ÆJGÁDIJ JA ÅVDÅSTIDDJIJ RIEVTESVUODA

Æjgáda gej lunna mánná årru, ja æjgáda gejn la æjgáda åvdåsvásstádus, li oassálasste mánnasuodjalusássjen. Jus dán la oassálasste ássjen, de la dujna:

- Rievtesvuhta ássje dokumentajt gæhttjat
- Rievtesvuhta gujddit mánnasuodjalusá mærrádusájt
- Rievtesvuhta oassálasstet Fylkkanammadusá tjåhkanimen ja javllat majt miejnni
- Rievtesvuhta nåvkå advokáhttavéhkáj ássjjin Fylkkanammadusán ja riektán
- Rievtesvuhta gujddit Fylkkanammadusá mærrádusájt ja doalvvot dajt duobbmoståvlåjda
- Rievtesvuhta ádnot mærrádus mánav duv háldos válldet fámoduhteduvvá

AN:A MÁNNÁKONVENSJÁVNNÅ

Konvensjávnnå javllá gájkka ulmutja nuorabu gå 18 jage li máná, ja låvdaduvvi Mánnákonvensjávnås.

MÁNÁJ RIEVTESVUODA:

- Gájkka máná li riegádam friddja ulmutjin ja siján la avta árvvo.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta nammaj ja nasjonalitehttaj.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta suodjái.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta buoremus varresvuohavæhkkáj gå máhttelis ja nuoges- vuohat biebmojs ja juhkusijs.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta vuojnодisá buktet ja vieleduvvat.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta skåvlân mannat.
- Gájkka mánajn la rievtesvuhta stuvssit, asstoággáj ja vuojnjadit.
- Gájkka mánajn li avta rievtesvuoda.

GÅKTU GULÁDAV MÁNNÁSUODJALUSÁJN?

Girjev tjállet

Dân máhtá rádjat tjál拉斯j måråjdiedádusáv påstajn, gånnå giehto dujna le dárbo viehkes ja háljda mánna-suodjalusájn æjjvalit. Máhtá aj rádjat tjál拉斯j diedádusáv påstajn jus måråsta soames mánás. De hæhttú tjállet vehik mij la gássjelisvuohan, gesi guoská ja gáktu mánna-suodjalus máhttá oadtjot aktíjuodav sujna gesi guoská.

Skuolkkat

Dân máhtá aj skuolggat mánna-suodjalussaj dan suohkanin gånnå mánna/nuorra årru. Gå skuolka, de oattjo ságastit soabmásijen mánna-suodjalusán massta måråsta. De máhtá oadtjot rádijt ja oajvvadusájt majt máhtá vijddábut dahkat. Máhtá aj liehket namádibmen.

Æjjvalibme

Sjiehtada ájgev ságastallamij. Moadda mánna-suodjalusdievnastusá li ljiggodam ájgev ráde- ja bagádallamságastallamijda. Jus dakkir ságastallamav sidá, de skuolka suohkana mánna-suodjalussaj ja gatjáda jus siján la assto duv iejjvit. Dakkár ságastallambåttåj oattjo giehttöt massta måråsta, ja máhtá oadtjot bagádusájt gáktu máhtá vijddábut dahkat. Dân oattjo aj válldet fáron soabmásav doarjodiddjen.

JUS DUJNA LE DÁRBBO DÅLKÅS, DE MÁHTÁ DÅLKÅV ÁDNOT

FAMILIJARÁDÁDALLAMA

Dábij milta le mánna-suodjalus mij mierret mij galggá dáhpádallat mánna-suodjalimássijen.

Familja ma li gássjelis dilen máhti aj oadtjot viehkev tjadádittat familljarádádallamav. Fámillja-rádádallam la tjåhkanibme gånnå famillja tjåhkan berrahij ja iehtjádij gudi li ájnnasa mánáj. Famillja sjiehtat mij sijá mielas bierri dagáduvvat vaj sjaddá buorep mánna-ja familljaj, ja ságastallat dássta mánna-suodjalusájn.

Jus dán la vásedam juojjdáv mij la baldedahtte jali unugis dáhpádus, jali jus dujna jali soames iehtjádin gev dåbdá li vuorrádisá familjan - guládalá mánna-suodjalusá vántajn jali skuolga **hiehteskuolganav 116 111**

dinamo / GÅVÅ: TINE POPPE, LARS PETTER PETTERSEN / timage.no / SÁMEGIEL HÁBME: DAWVI GIRI / dawvi.no

Barne-, ungdoms-
og familielidirektoratet

Poasstadræssa

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Guossidimadræssa

Stensberggaten 27
0170 Oslo

bufdir.no